

ЗМІСТ

ДИСИДЕНТСЬКИЙ РУХ У ТЕКСТАХ	3
-----------------------------------	---

I. ПОЕЗІЯ

Василь Барладяну-Бирладник (1942–2010)

Козак Мамай	7
«Венера спить!..»	8
У Пятра-Нямц (Спогад про відвідини Румунії)	9
1948. Біла хата	10

Микола Горбаль (нар. 1940)

«Із незмінного плану на кожний день...»	11
«Згадалось...»	11
«Ще один день закінчився...»	12
«Що хрущі намалюють на темно-синьому надвечір'ї...»	12
«І був день перший...»	12
«Посідали круки на колію...»	13
«Силуюсь гортати книжку з метеликових крилець...»	13
«У зоні квітів і птахів...»	13
«вокзал...»	14
«я і ще один знаємо...»	14

Ігор Калинець (нар. 1939)

Обеліски диму	15
Підсумовуючи мовчання	17

Леонід Кисельов (1946–1968)

Цари	24
«Поету неможливо умереть...»	24
«Я позабуду все обиди...»	25
«Игра в слова – нелегка игра...»	26
«Не йму віри політикам...»	26

Ліна Костенко (нар. 1930)

Балада моїх ночей	27
Райська елегія	28
«Я пішла як на дно...»	30

Зеновій Красівський (1929–1991)

Молитва I	31
Сліпці	32
Благословення	32
Скорбота	33

Ярослав Лесів (1943–1991)

«Чогось сумні...»	34
«Сонце колесом...»	34
«Білі віти білять тишу...»	35
«Не сонця схід...»	35

Анатолій Лупиніс (1937–2000)

Золоті Ворота	36
---------------------	----

Мирослав Маринович (нар. 1949)

Коли душа черкнулася об дріт	38
«Холодно... холодно...»	39
Хмарка	40

Тарас Мельничук (1939–1995)

«Мені так часто бракує твердості...»	41
«Як мені до тебе...»	41
«Поклала русяву голову...»	42

Валентин Мороз (нар. 1936)

Прелюд	43
«так жовто світяться купави...»	43

Атена Пашко (1931–2012)

«Навіщо думати?»	44
«Тюрма Тобі, як нічний привид...»	44
«... Як же Вам, Жінко...»	45

Володимир Підпалый (1936–1973)

Запросини	46
Ілюзорне	47

Ірина Ратушинська (1954–2017)

«Моя тоска – домашня звірюшка...»	48
«А мы остаемся...»	48
«Научились, наверно, закатывать время в консервы...»	49
«Ну не то чтобы страшно...»	49

Василь Рубан (1942–2017)

«...бездомного пса били...»	51
«...кожен день мирюся із звичайністю дня і його надокучливістю...»	52
Головний біль	52

Микола Руденко (1920–2004)

«Так просто все...»	55
«Щось є в тобі від зір...»	56

Степан Сапеляк (1951–2012)

Мої дні	57
Істина	57
Повернення лицем до серця	58

Євген Сверстюк (1927–2014)

Сервантес	59
«Знов та камера, знов ті стіни...»	61
«В речах моїх дітей...»	62

Іван Світличний (1929–1992)

Відбій	64
Завжди в'язень	64
Ми – дерева (Світлані Кириченко)	65
Льолі Світличній	65

Ірина Сенік (1926–2009)

«Таких як я не друкують, а я не вмію інших віршів писати»	67
«Розкриваюсь, як око...»	67
«На годиннику...»	68
«Твої очі...»	69

Василь Симоненко (1935–1963)

Балада про зайшого чоловіка	70
Ще один протест	71
Суд	72
«Ти знаєш, що ти – людина?...»	72
«Гранітні обеліски, як медузи...»	73

Іван Сокульський (1940–1992)

«Запах пам'ятає квітку...»	74
«Замкнулось місто. Виходу немає...»	74
Означення степу	74
«А до того узвишся...»	76

Ірина Стасів-Калинець (1940–2012)

Одіссея	77
Аллі Горській	78
Приреченість	78
«...не осуди мене... дивних світу цього...»	79
«Ще того віку вистачить...»	79

Василь Стус (1938–1985)

«Доба апокрифів і схизм...»	80
Декларація поета і громадянина	80
«Сто років, як сконала Січ...»	80
«Не можу я без посмішки Івана...»	81
«Ярій, душе. Ярій, а не ридай»	83
«Як добре те, що смерті не боюсь я»	83
«За літописом Самовидця»	84
«Гойдається вечора зламана віть...»	84

Григорій Тименко (1945–1968)

Протиріччя	86
«Хвиля приходить до берега і забирає сліди...»	86
Смерть трави	87
Прозорий	87

Микола Холодний (1939–2006)

Вмирають поети	88
«Минають дні... Минають ночі...»	89
«Замело. Відрізало. Закуло...»	90

Грицько Чубай (1949–1982)

Вертеп	91
--------------	----

II. ПУБЛІЧНІ ВИСТУПИ І ЗАЯВИ

<i>Євген Сверстюк й Іван Світличний</i>	
З приводу процесу над Погружальським	101
Заявление в идеологическую комиссию ЦК КПСС (1964) в президиум Союза художников Горской А. и Семькиной Л.	108
<i>Василь Стус</i>	
Пояснювальна записка 7.IX 1965 р.	114
<i>Іван Дзюба</i>	
У 25-ті роковини розстрілів у Бабиному яру	116
«Лист 139-ти» (1968)	121
«Лист творчої молоді м. Дніпропетровська» (1968)	125
<i>Зеновій Красівський</i>	
Заява про вступ до Української Гельсінської групи (1979)	134

III. САМВИДАВІВСЬКА ЕСЕЇСТИКА

<i>Валентин Мороз</i>	
Репортаж із заповідника імені Берії	136
<i>Михайло Осадчий</i>	
Більмо	174
<i>Левко Лук'яненко</i>	
Різдвяне звернення до завзятих атеїстів	200
<i>Мирослав Маринович</i>	
Євангеліє від юродивого	206

IV. СУДОВІ ПРОЦЕСИ (Останнє слово на судових процесах)

<i>В'ячеслав Чорновіл</i>	212
<i>Валентин Мороз</i>	219
<i>Євген Сверстюк</i>	223
<i>Микола Руденко</i>	226
<i>Юрій Литвин</i>	229
<i>Йосиф Зісельс</i>	237
<i>Микола Горбаль</i>	240
<i>Мустафа Джемілев</i>	243

V. СВІДЧЕННЯ

Тюрми, табори і заслання

<i>Зеновій Красівський</i> Владимирський централ	246
<i>Василь Стус</i> Я обвинувачую	279
<i>Борис Пенсон і В'ячеслав Чорновіл</i> Будні мордовських таборів	284
Інтерв'ю політв'язнів Пермського табору ВС 389/35	323
<i>Іван Гель</i> про умови ув'язнення	336
<i>Василь Стус</i> З таборового зошита	353

Психіатричні й тюремні лікарні

<i>Леонід Плющ</i> «Психушка»	368
<i>Микола Плахотнюк</i> Відчуження од болю, або як ми листувалися	401
<i>Валерій Марченко</i> [В лікарні]	411
<i>Гелій Снегірьов</i> Клятий місяць березень	421

VI. З ІНТЕРВ'Ю

Розмова з Раїсою Мороз	434
Перше радіоінтерв'ю Надії Світличної на Заході	440

VII. ТАМВИДАВІВСЬКА ЕСЕЇСТИКА

<i>Валерій Марченко</i> Звичайний страх	456
<i>Петро Григоренко</i> О психиатрических больницах СССР	464
<i>Євген Сверстюк</i> Зерна українсько-ізраїльської солідарності	493

Кожному поколінню кажуть
що воно має продовжити
справу попередників

Але живий живе гадає
і справу попередників
продовжує рівно настільки
наскільки вона в ньому жива
без нагадувань

Євген Сверстюк

ISBN 978-966-378-586-8

9 789663 785868 >

YAKABOO.UA

VIII. ПЕРЕОСМИСЛЕННЯ

<i>Василь Лісовий</i>	
Дисидентський рух в Україні	501
<i>Іван Дзюба</i>	
Шістдесятники	512
<i>Євген Сверстюк</i>	
Шістдесятники і захід	523
<i>Михайлина Коцюбинська</i>	
Моральний імператив і виклики часу	539
<i>Семен Глузман</i>	
Уроки Світличного	548
<i>Мирослав Маринович</i>	
Підводячи підсумки	571
ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ	596
ПРИМІТКИ	603
ІМЕННИЙ ПОКАЖЧИК	629